

ELEKTROENERGETSKI SISTEMI

❑ Elektroenergetski sistem (EES), kao jedan dio energetskeg sistema, predstavlja jedan od najkompleksnijih tehnološko-ekonomskih sistema. Sastoji se od izuzetno velikog broja elemenata i prostire se na ogromnim površinama.

❑ Primarni oblici energije kao izvor električne energije....

❑ EES ima za cilj da pretvori neki drugi vid energije (energiju fosilnih goriva, hidro energiju, vjetro energiju, solarnu energiju, geotermalnu energiju, itd...) u električnu energiju, te da je prenese do potrošačkih centara i ponovo pretvori u korisni oblik energije (zagrijavanje, rad mašina, osvjetljenje itd...).

❑ Osnovni zadatak EES jeste osigurati pouzdano i kvalitetno napajanje različitih kategorija potrošača (industrija, komercijalni potrošači i domaćinstva).

❑ Električna energija je najkorisniji oblik energije, a to znači da se ona može pretvarati u razne oblike energije.

❑ Svaka teritorija (država, republika, itd...) ima svoj EES koji je u današnjem vremenu spojen preko interkonektivnih vodova sa drugim EES.

Osnovni podsistemi EES su:

- Podsistem za proizvodnju električne energije (proizvodnja el. energije);
- Podsistem za prenos električne energije (prenos el. energije);
- Distributivni sistemi i podsistem za potrošnju električne energije (distribucija i potrošnja el. energije);
- Industrijski energetski sistem (industrijski elektroenergetski sistem).

Podsistem za proizvodnju električne energije ima za cilj, da neki drugi vid energije pretvori u električnu energiju. Ova pretvorba energije dešava se u elektranama. Za proizvodnju električne energije koriste se elektroenergetski izvori (EEI). Izvori mogu biti:

- Konvencionalni;
- Nekonvencionalni.

Konvencionalni EEI su izvori koji kao resurs za proizvodnju električne energije koriste ugalj, naftu, prirodni plin, nuklearno gorivo i hidro potencijal. **Nekonvencionalni** EEI koriste energiju vjetra, sunčevu energiju, energiju biomase, geotermalnu energiju, energiju gravitacionog polja, okeansku termalnu energiju, energiju plime i oseke, energiju vodenih valova.

Elektroenergetski izvori se mogu podijeliti na:

- Obnovljive izvore energije;
- Neobnovljive izvore energije.

Neobnovljivi izvori energije su:

- Energija uglja (termoelektrane);
- Energija nafte;
- Energija prirodnog plina;
- Energija nuklearnih goriva (nuklearne elektrane).

Obnovljivi izvori energije su:

- Energija vode (hidroelektrane);
- Energija sunca (solarne elektrane);
- Energija vjetra (vjetrenjače);
- Energija gravitacionog polja;
- Energija biomase;
- Energija plime i oseke;
- Energija vodenih valova;
- Geotermalna energija.

Svaki od navedenih EEI ima svoje prednosti i mane u odnosu na druge. Pravilnim upravljanjem EEI moguće je znatno smanjiti troškove rada pojedinih elektrana.

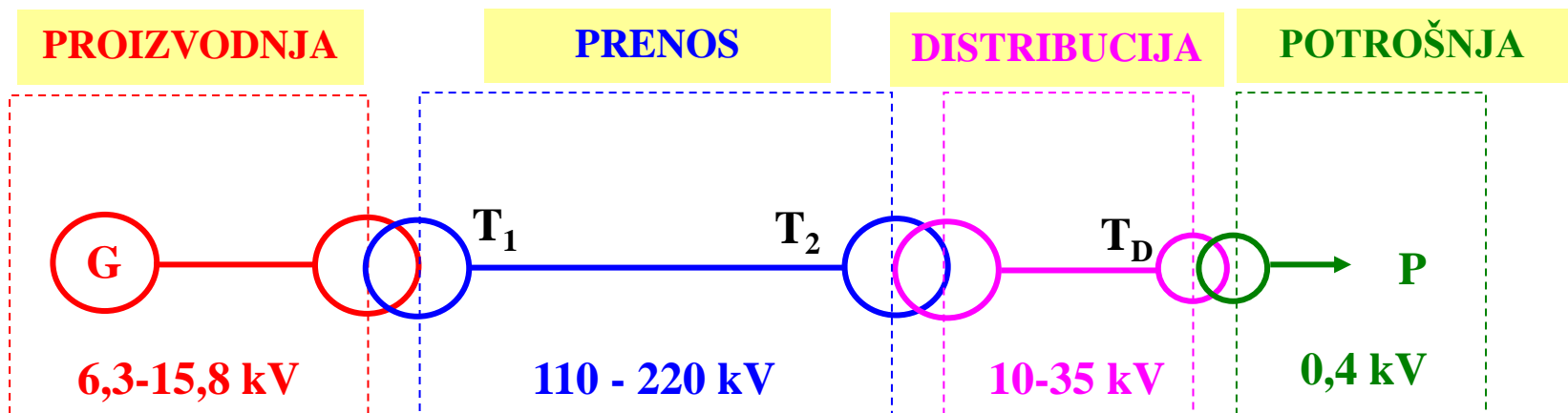
Prenosna mreža ima za cilj da prenese električnu energiju od udaljenih EEI do distributivnih centara. Prenos električne energije se ostvaruje preko visokonaponskih vodova i kabela. Visoki napon se koristi iz razloga smanjenja gubitaka u prenosnoj mreži. Ako se radi o prenosu velikih snaga na velike udaljenosti, onda se nerijetko koristi istosmjerni (DC) napon za prenos električne energije.

G – GENERATOR U ELEKTRANI

T₁ i T₂ – BLOK I MREŽNI TRANSFORMATORI

T_D – DISTRIBUTIVNI TRANSFORMATOR

P – POTROŠAČ

Generator

Transformator

6
VN Vod

VN Kabel

Trofazni Motor

Distributivni sistemi imaju za cilj da preuzmu električnu energiju od prenosne mreže, snize naponski nivo i prenesu energiju do potrošača. Potrošači električne energije istu pretvaraju u neki koristan rad.

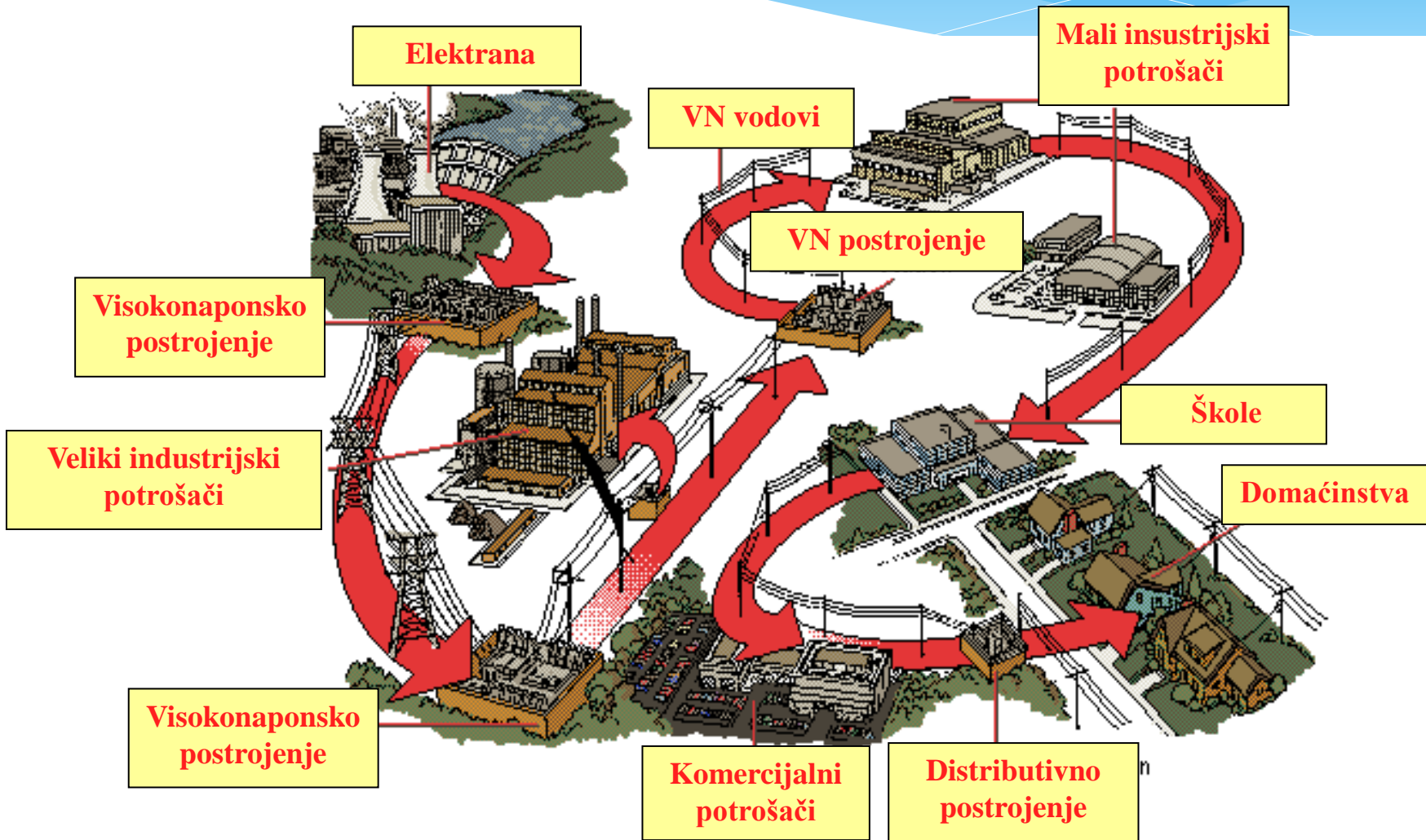
❑ Potrošači su:

- ❑ industrija, i domaćinstva (gradska urbana naselja ili seoska naselja);
- ❑ komercijalni potrošači (uslužne djelatnosti, tržišni centri, institucije obrazovanja, državne institucije, itd...)
- ❑ Industrijski potrošači (tvornice za proizvodnju i preradu materijala, autoindustrija, elektrohemiska industrija, industrija lijekova, itd...)
- ❑ važni potrošači (bolnice, vatrogasne službe, važni državni objekti, namjenska industrija, itd...)

❑ Danas se u distributivnoj elektroenergetskoj mreži dešava značajan preokret po pitanju implementacije novih trendova u elektroenergetici.

Industrijski sistem je specifičan dio EES. Veliki industrijski centri mogu zahtijevati poseban tretman od strane EES i kao takvi zadavati velike probleme u radu EES. Radi ovoga, na industrijske centre se mora obratiti velika pažnja tokom projektovanja, planiranja i eksploatacije EES.

Planiranja elektroenergetskih sistema

Planiranja elektroenergetskih sistema je skup aktivnosti koji se provode u cilju smanjenja **rizika** od neželjenih efekata u EES-u.

Projektovanje elektroenergetskih sistema

Projektovanje elektroenergetskih sistema je skup aktivnosti koji se provode prema prethodno definiranim **normama, standardima, direktivama i preporukama** a koji treba da osiguraju da projektvani EES zadovolji:

- sigurnosti i stabilnosti;
- pouzdanosti;
- kvalitet električne energije;
- ekonomičnosti.

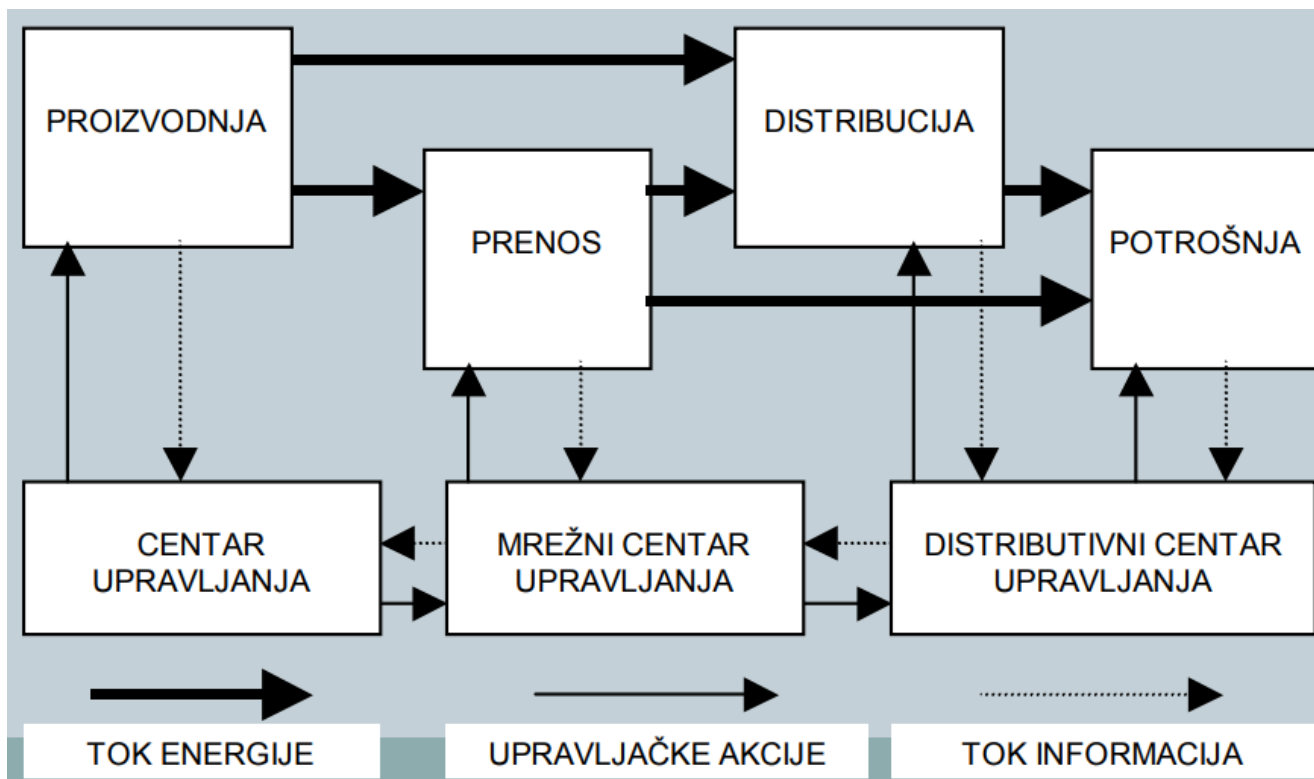
Izgradnja elektroenergetskih sistema

Izgradnja elektroenergetskih sistema je skup aktivnosti koji se provode sa celjem da **novoizgrađeni ili rekonstruisani** dio EES odgovori na zahtjeve koji su predviđeni aktivnostima u procesu **planiranja i projektovanja EES-a**.

❑ Eksploatacija elektroenergetskih sistema

❑ Eksploatacija elektroenergetskih sistema je skup aktivnosti koji se provode u cilju optimalnog korištenja EES-a.

❑ Upravljanje elektroenergetskim sistemom

Osnovni pokazatelji u EES-u

- frekvencija (50Hz ili 60Hz);
- iznos napona i ugao napona;
- iznos struje i ugao struje;
- aktivna i reaktivna snaga;
- ocjena valnog oblika napon i struje.

Zavisne veličine u EES-u

- frekvencija i aktivna snaga => Pf regulacija;
- iznos napona i reaktivna snaga => QV ili QU regulacija.

Pf – regulacija

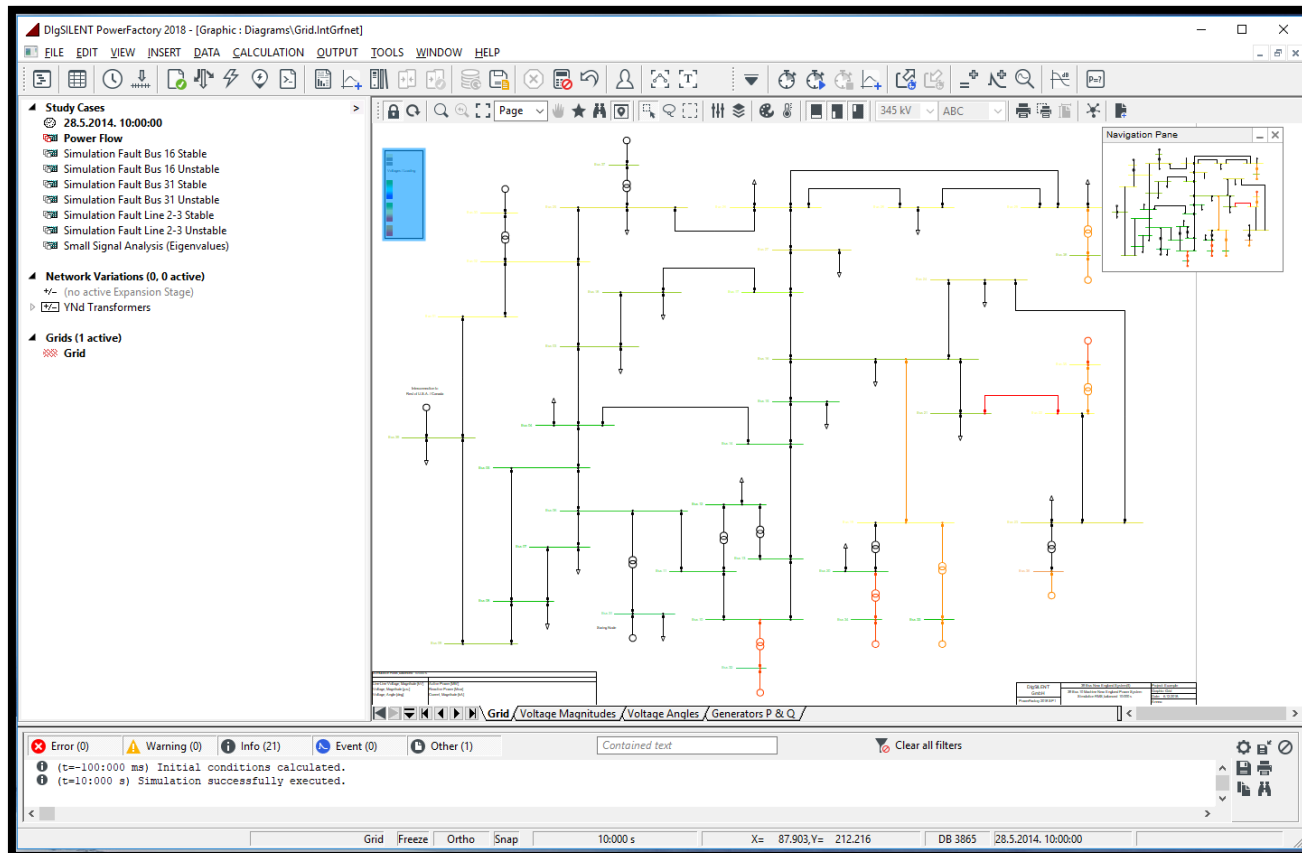
- Razmatra se za cjelokupan EES. Višak aktivne snage u EES-u za posljedicu ima porast frekvencije, dok manjak aktivne snage u EES-u za posljedicu ima smanjenje sistemske frekvencije.

QV – regulacija

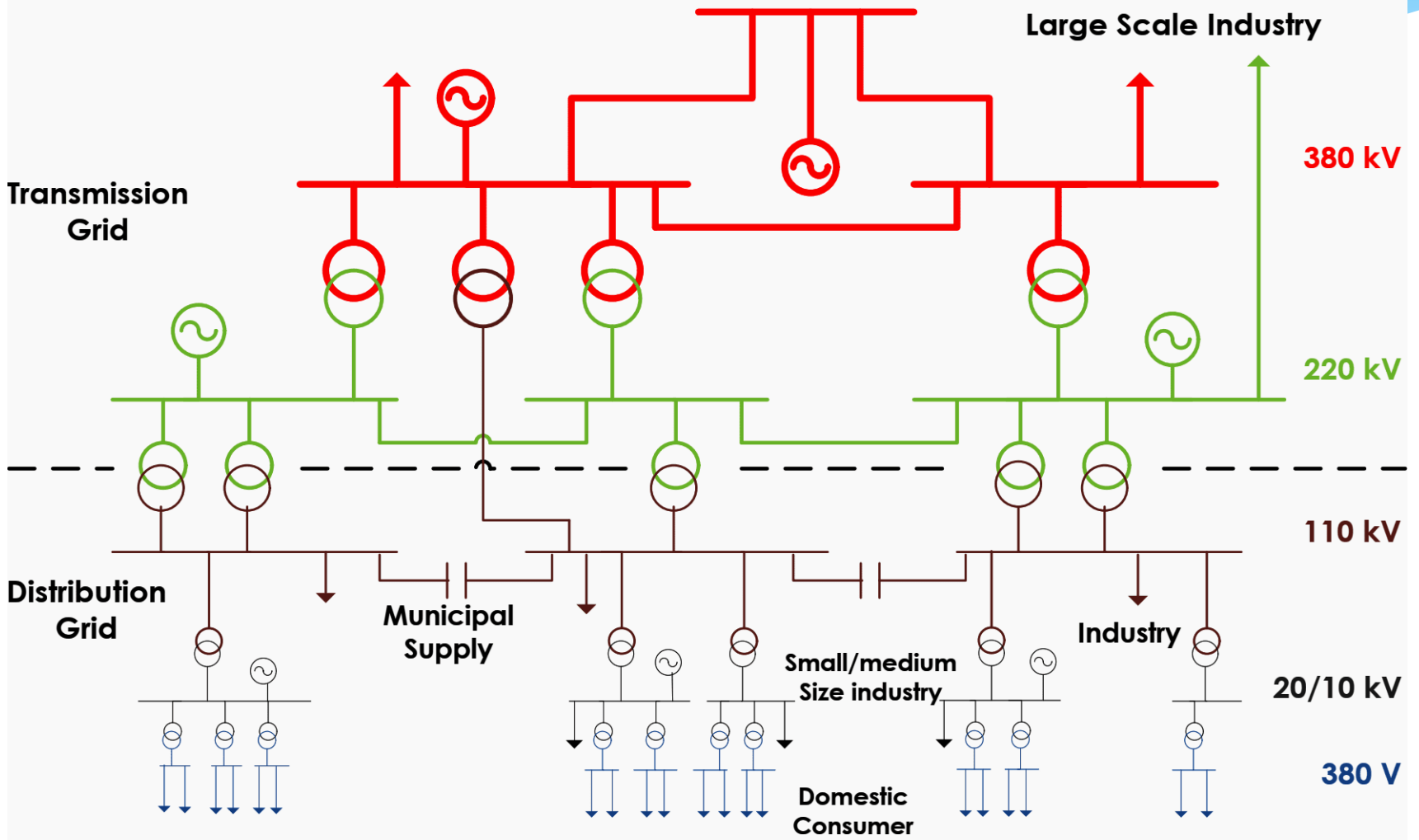
- Razmatraju se djelovi EES-a. Višak reaktivne snage u EES-u dovodi do povišenih napona, dok manjak reaktivne snage u EES-u za posljedicu ima smanjenje napona.

Pretežno su svi komercijalni softveri specijalizirani za određene AEES. Osnovni preduslov za korištenje bilo kojeg softvera jeste poznavanje matematičkih modela elemenata EES-a, potrebnih ulaznih podataka, te očekivani rezultata. **Softver će za bilo koji set ulaznih podatak dati rezultat, ali ne znači da je dobiveni rezultat UPOTREBLJIV !!!!.**

DigSILENT - Power Factory

Transmission System Operator (TSO)

Distribution System Operator (DSO)

Predstavljanje EES-a:

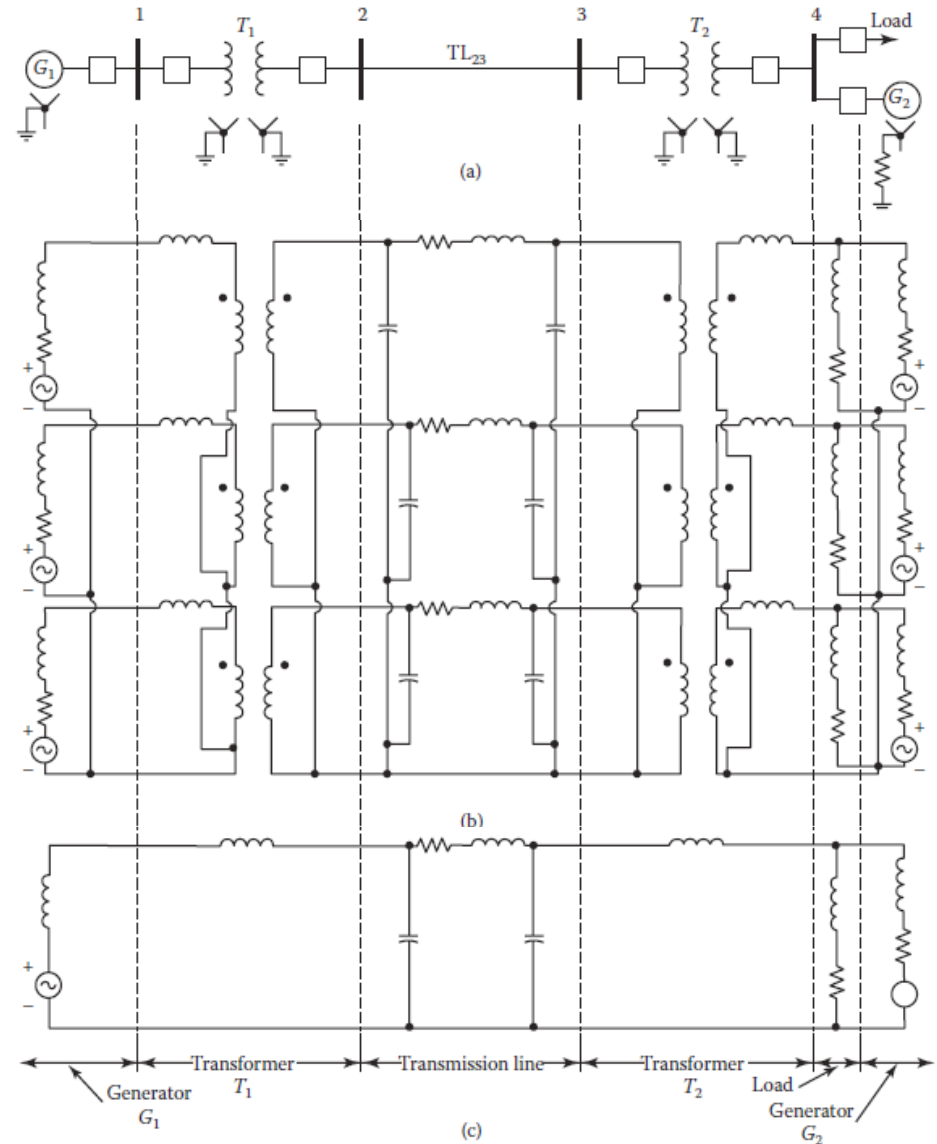
a) Shema mreže (engl. *one-line diagram*)

b) Zamjenska shema u faznim vrijednostima (engl. *three-phase equivalent impedance diagram*)

c) Jednopolna zamjenska shema (engl. *equivalent impedance diagram per phase*.)

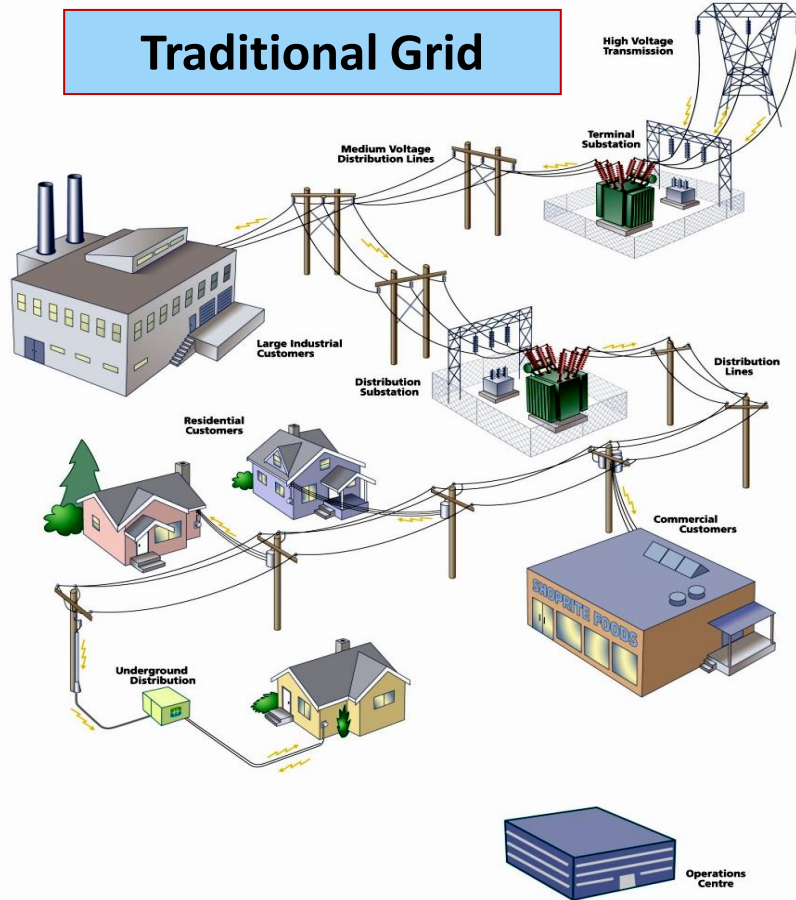
❑ EES funkcioniše u sistemu faznih vrijednosti.

❑ Analize EES se najčešće provode u sistemu simetričnih komponenti.

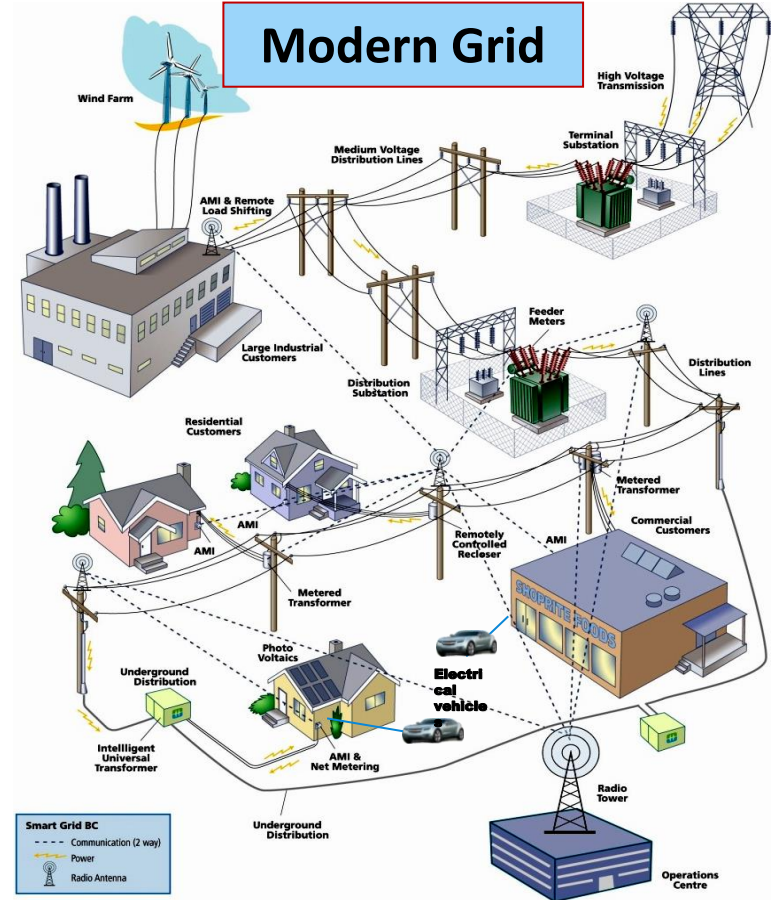

Novi trendovi u elektroenergetskim sistemima

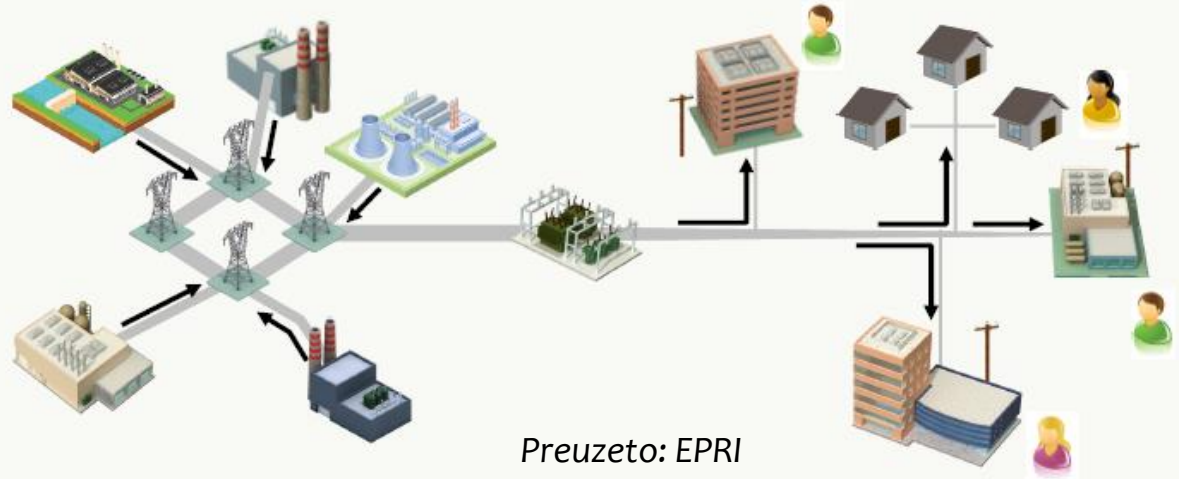
Traditional Grid

Modern Grid

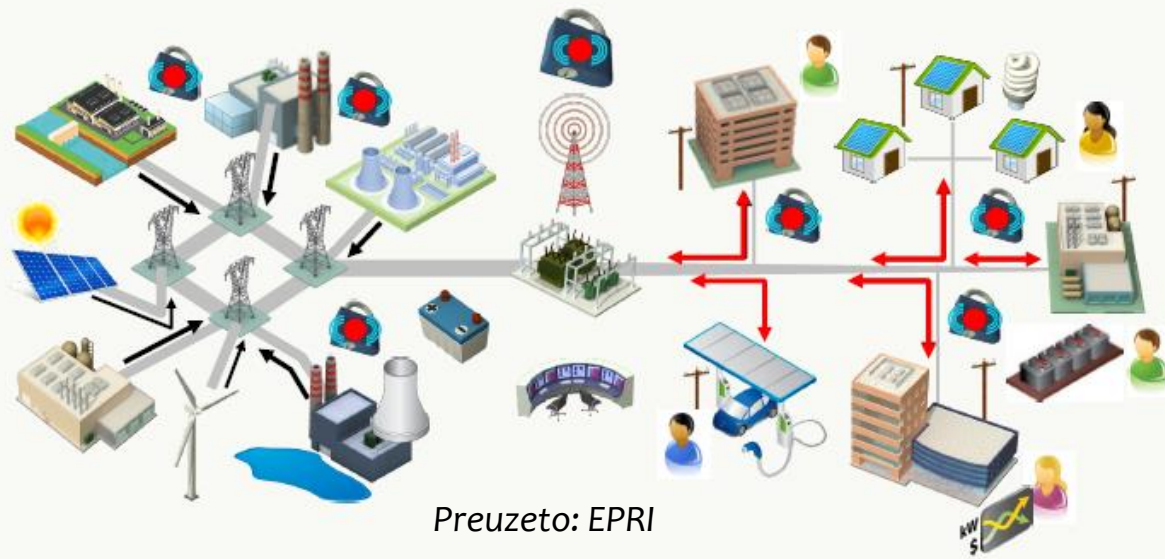

Konvencionalna struktura EES

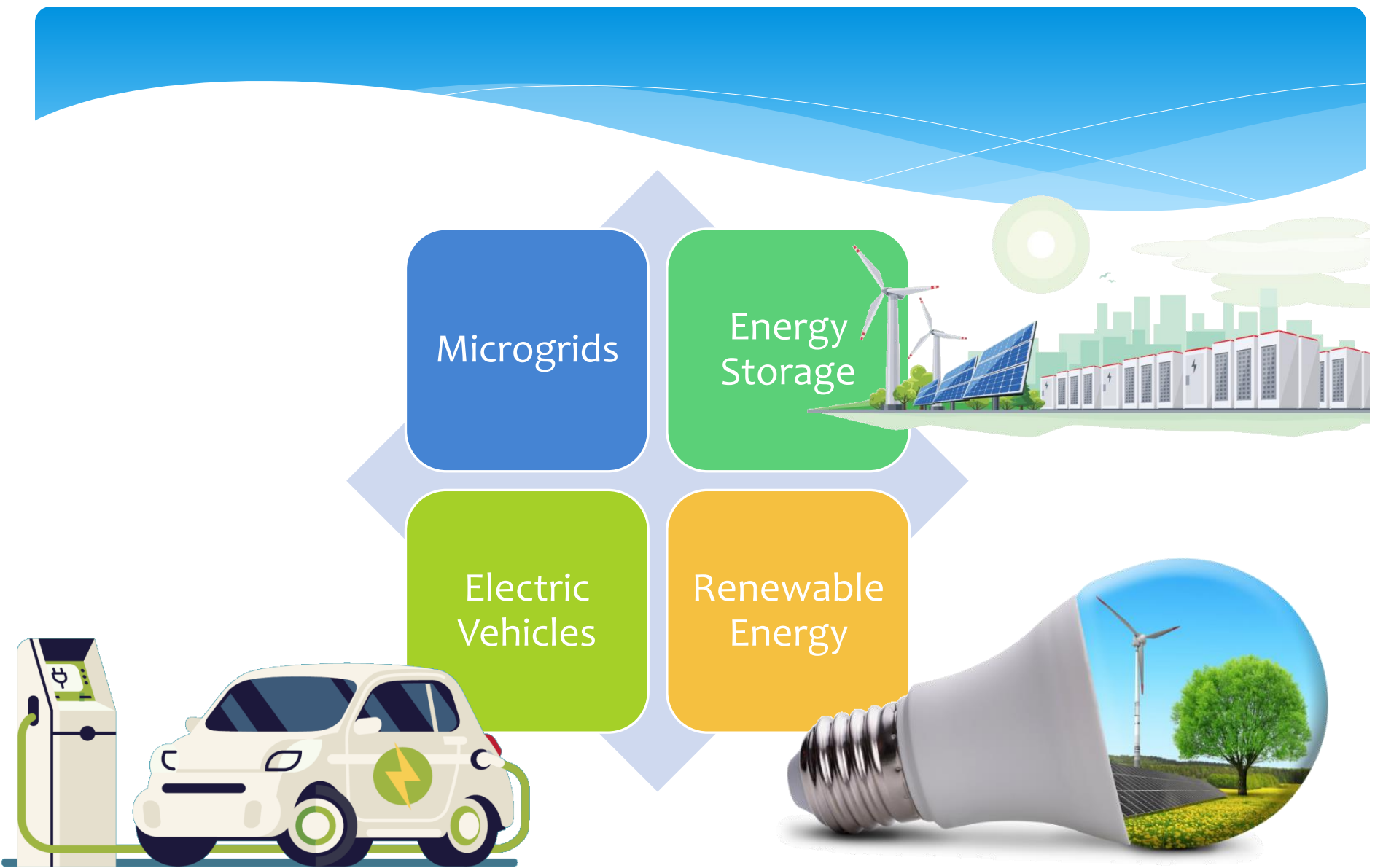
Preuzeto: EPRI

Moderna struktura EES

Preuzeto: EPRI

❑ Danas modernim djelovima elektroenergetskog sistema nazivaju “Pametnom mrežom” (*engl. Smart Grid*).

❑ Pametna mreža je električna mreža koja uključuje različite aktivnosti i načine mjerenja koji uključuju pametne mjerne uređaje, pametne aplikacije, obnovljive izvore energije, te uređaje visoke efikasnosti. Vrlo važan dio pametne mreže su: proizvodnja električne energije, dinamička kontrola proizvodnje i distribucija električne energije.

❑ U konceptu pametnih mreža stvorena je dodatna potreba za analizama elektroenergetskih sistema, sa posebnim osvrtom da se iste provode u **realnom vremenu**.

❑ **Matematički modeli**, za procjene stanja elektroenergetske mreže ili djela elektroenergetske mreže, su osnov u konceptu pametnih mreža.